

CHILE BULLETTINEN

Nr 3/87

Ärg 15

Pris 10 kr

CHILE

BASTA MED DIKTATORN

PINOCHET

Ansvarig utgivare: Margareta Björling

Redaktion:

Rosemarie Andersson, Maria Bergstrand,
Margareta Björling, Ulrika Johansson,
Jonas Ljungstedt, Thomas Gustafsson

Tryckeri: Tryckop, Stockholm

Pressläggning: 15 augusti 1987

Prenumerationspris: 50 kronor för 4 nr.
(Myndigheter och institutioner: 70 kr)
Betala på pg 50488-6, Chilebulletinen.
Ange från vilket nummer prenumerationen
skall börja.

Stödprenumeration: 100 kronor

Medlemskap i Chilekommittén inkluderar
prenumeration på Chilebulletinen. Betala
150 kr på pg 88 72 33-5

Adressändringar sändes till: Chilekommittén,
Box 622, 101 28 Stockholm

CHILEKOMMITTÉN

Adress: Box 622, 101 28 Stockholm

Telefon: 08/40 53 04

Besöksadress: Solidaritetshuset, Barnängs-
gatan 23

Chilekommitténs målsättning är att politiskt
och materiellt stödja motståndskampen i Chile.
Insamlade medel går oavkortat till motståndsk-
ampen inne i Chile.

Chilekommitténs plattform: Bekämpa im-
perialismen, Stöd motståndet - Bojkotta
diktaturen, Frige de politiska fångarna,
Stöd det chilenska folkets kamp för socialism,
Stöd arbetarrörelsen i Chile

Chilekommitténs solidaritetsfond

Pg 65 39 28 - 2

Chilekommitténs kampfond
(solidaritetsarbetet i Sverige)

Pg 88 72 33 - 5

**SKAFFA
ROCKMÄRKET!**

Chilekommitténs nygamla rockmärke
finns nu åter i lager.

Skicka din beställning till:
Chilekommittén, Box 622,
101 28 Stockholm.

Bifoga 5 kr i frimärken plus adresserat
och frankerat svarskuvert.

Under de senaste åren har militärdiktaturerna i Latinamerikas södra
kon tvingats lämna plats åt mer eller mindre demokratiska regimer. Till
skillnad från militärerna i Argentina, Uruguay och Brasilien vägrar
Pinochet att lämna ifrån sig makten.

Pinochet har beslutat genomföra en folkomröstning om president-
posten. Men bara en kandidat får ställa upp och kandidaten utses av
militären!

Parlamentsval ska regimen också genomföra. Men bara en tredjedel
av ledamöterna kommer att utses i allmänna val. Två tredjedelar ska
istället utses av presidenten. Alla lagar som parlamentet kommer att
stifta måste godkännas av ett militärt »nationellt säkerhetsråd». Inga så
kallade marxistiska partier får ställa upp i valen.

Med andra ord, chilenerna kommer inte att åtnjuta några demo-
kratiska rättigheter, trots att de får använda valurnorna igen.

De som försöker arbeta för en verklig demokratisering i Chile slås
brutalt ned av militär och polis. Förtrycket har inte minskat. Under
påvens besök i landet fick vanliga invånare möjlighet att tala inför
påven och hela den församlade världspressen. De tog tillfället i akt och
berättade om arbetslösheten, hungern, fängslandet och mordandet av
oppositionella. När påven rest fick de själva känna förtrycket, deras
hem attackerades och de själva misshandlades svårt.

I fängelserna sitter över 500 politiska fångar. Flera av dem utsätts
för ständig tortyr, hålls isolerade och vägras t o m besök från sina
advokater. Femton politiska fångar är direkt hotade av dödsstraff, fem
av dem har redan dömts. De kan bara räddas av en stark internationell
opinion.

Idag efter 14 år av militärdiktatur är det dags att säga: **Basta!**

Det är nog nu!

Vi som skriver under detta upprop stöder följande paroller:

BASTA! NED MED DIKTATORN PINOCHET!

SOLIDARITET MED CHILES FOLK!

FRIGE DE POLITISKA FÅNGARNA!

NEJ TILL DÖDSDOMAR!

Chilekommittén

INNEHÅLL:

- 3 Det regnar över Chile
- 6 Chile till salu!
- 8 Nej till dödsstraff!
- 10 Facket i Chile: Vi arbetar för en stark och enad rörelse
Fackföreningen vårt verktyg
- 14 Den nya kvinnan träder fram
- 16 Sju år i diktaturens fängelse
- 18 Så mördar en tyrann
- 20 Uruguay: Ett svårt uppvaknande
- 22 Paraguay: Den glömda militärdiktaturen
- 24 Centralamerika: Freden ännu avlägsen
- 25 Resebrev från Nicaragua
- 26 Latinamerikanska flyktingfonden
- 27 Ny chilensk oppositionstidning

DET REGNAR ÖVER CHILE

Under en julivecka överfölls Chile av naturens våldsamma vrede. Det regnade mer än under ett helt år. Som vanlig drabbades de fattiga värst.

Inom oppositionen blir de politiska skiljefrågorna allt starkare. Tidigare enhetsorganisationer har slutat fungera. Inom vänstern har en ny enhetsfront sett dagens ljus.

– Jag måste visa mitt folk trohet. Jag känner mig stark, ja för varje dag allt starkare. Dom kan döda min kropp, men inte mina övertygelser.

Det säger Luisa Riveros, en späd poblador-kvinna från den fattiga stadsdelen Pudahuel i Santiago. Hennes övertygelse går inte att ta miste på. Det var Luisa som inför påven och närmare en miljon människor gav ett glödande vittnesmål om förtryck och misär i Chile. Hon vågade säga vad miljoner chilensare skulle velat säga till påven. Luisas tal förhandscensurerades 3 gånger. Innan hon slutligen gick upp på den uppbyggda scenen i Bandera-parken la hon sista gången till de överstruktade raderna. Mario Mejia från Lo Hermita talade vid samma tillfälle. Båda fick efteråt utstå trakasserier från säkerhetspolisens sida. Luisa blev inte slagen som Mario, men hennes enkla hem bevakades under flera månader. Människor som vågade tala med henne blev också utsatta för hot.

När en människa som Luisa talar om mod och engagemang kan man inte annat än tro henne. Luisa och hennes sex barn tillhör de 30% "extremt fattiga" som den officiella statistiken inte erkänner. Hon har inget annat att förlora än sin värdighet och sitt liv. Hon är beredd att offra livet, men inte värdigheten. Därför måste man tro på henne.

"Läget under kontroll"

Tillsammans med 650 000 andra slum-inneboende drabbades Luisa under en lång och dramatisk julivecka också av naturens våldsamma vrede. Det regnade under en vecka mer än under ett helt år: 20 personer drunknade i vattenmassorna, 100 000 människor inhystes i tillfälliga härbärgen, 108 vägar skars av och 40 broar slets sönder.

"Läget är under kontroll" lugnade general Badiola, ansvarig för huvudstadsregionen. För ett ögonblick tycktes han glömma att naturen inte lyder militära order. På femte dagen var inte allt längre "under kontroll". Nu var det fråga om en "Oförutsedd och okontrollerbar katastrof".

Pinochet uppmanade befolkningen att hysa "tro och tålamod". Trots förluster på minst 100 miljoner dollar vägrade regeringen att ta till de 2% av statsbudgeten som automatiskt kan användas i händelse av naturkatastrofer.

Fattiga hjälper fattiga

Som alltid drabbades de fattiga värst. Under mottot "Bara de fattiga hjälper de fattiga" startade den gemensamma pobladorrörelsen CUP (Comando Unitario de Pobladores) en kampanj för att bistå de mest drabbade och uppmuntra till solidaritetskampanjer på gräsrotsnivå. Högst på kravhistan stod de 2% som regeringen

borde ta till för att komma de hemlösa till undsättning.

– Det verkar som om regeringen trodde att det bara finns två slags människor, säger en man från en Kommitté för Bostadslösa.

– Dom som löser sina problem själva och dom det inte finns någon lösning för.

Kommittén för Katastrofdrabbade i den stridbara stadsdelen La Victoria har fört statistik över antalet sjuka barn, familjer utan tak, madrasser, filter, torra kläder. Antalet soppkök har fördubblats. Det kommer vittnesmål om människor som inte äter någonting under en hel vecka.

Men kommunen vägrar att öppna härbärgen för dem som inte längre kan bo kvar i sina hus:

– Borgmästaren driver med oss, påstår Claudia Nunez, ledare för pobladorrörelsen CUP och samtidigt kvinnoledare i La Victoria.

– När vi bad om hjälp med nya takplåtar till våra inregnade bostäder, svarade han att det räckte med att klistra ihop de gamla med tuggummi.

Så nu har vi gått en hel delegation till kommunen för att fråga vart i hela världen våra tuggummin tagit vägen.

Det finns skyldiga

Ibland finns det skyldiga också till naturkatastrofer. Journalisten och chefredak-

►tören för tidskriften "Análisis", Juan Pablo Cardenas, tror i en ledarspalt att det säkert blir den internationella kommunismen som får skulden för den här katastrofen.

Efter en veckas uppehåll regnar det nu häftigt igen: tusentals familjer är hemlösa, men ingen står till svars.

Orsakerna till de våldsamma regnen: skoningslös nedhuggning av skog som utgjorde en ekologisk mur mot översvämningar; avsaknad av preventiva åtgärder för att ingenjörer, arkitekter och byggnadsfirmor ska få ut största möjliga profit; återkommande kärnvapenprov på Mururua i Stilla Havet som direkt påverkar klimatet i Chile.

Som så mycket annat i Chile slår naturkatastrofen hänsynslöst mot de redan utblottade. Visst växer misströstan hos många. Tortyr, död och förödmjukanden hör till vardagen och förvånar knappt längre. Glädjeämnena är få.

De fattigas största skatt är värdigheten. Mitt i all smärta växer den upphörligt.

September -86 var en ödesdiger månad; det misslyckade attentatet, undantagstillstånd och hänsynslös förföljelse av meningsmotståndare. September skakade om i oppositionens led. De enhetsorganisationer som bildats under 1986 upplöstes eller upphörde att fungera (t ex Medborgarrättsförsamlingen). De politiska skillinjerna blev starkare och tydligare efter september.

Till splittringen bidrar också USA:s dubbla roll i Chile. I rädslan för ett kommunistparti som snarare växer än tunnas ur i takt med en ökad repression (för den har faktiskt ökat); inför hotet av en växande polarisering i samhället stöder idag USA kravet på allmänna val 1989. Inte innan dess.

Fyra kommittéer för fria val

För närvarande finns det i Chile fyra olika grupper som driver kampanjer för fria val. USA:s favorit är den s k "14-gruppen", som inrymmer en rad politiska "kändisar" på center-högerkanten, bland dem USA:s skyddsling Sergio Molina. 14-grup-

Cooperativas antenn ur funktion dagen efter sändningen).

Ungefär samtidigt bildade den avsonnade Demokratiska Alliansen en kommitté för politiska partier (COPPEL). Kommittén leds av kristdemokraten Gabriel Valdes och uppmanar inte bara till deltagande i kampanjen utan också till inskrivning av de politiska partierna inför en eventuell valkampanj. Det riktas från många håll stark kritik mot kristdemokraterna som sägs gå i regeringens ledband och försöka föra folket bakom ljuset. Vänstern är t ex helt förbjuden att skriva in sina partier.

Den nybildade enhetsfronten "Enade Vänstern", där alla vänsterpartier utom en del av socialistpartiet ingår, har nu också ett eget kommando för "folkliga krav och fria demokratiska val". Enade Vänstern anser det meningslöst att driva en kampanj för fria val utan att kämpa för ett slut på diktaturen och dess lagar. Vänsterns paroll är folklig mobilisering som bygger på en aktiv protesterörelse. Samtliga partier utom Kommunistpartiet uppmanar till inskrivning i röstregistren.

Det behövs något att tro på

Av 8 miljoner röstberättigade hade i mitten av juli enbart 1,2 miljoner skrivit in sig i registren, däribland – och obligatoriskt – samtliga medlemmar inom krigsmakten. Registren förstördes efter kuppen '73 och en manuell inskrivning bäddar förstås för valfusk mer än en automatisk, datoriserad sådan. För att skriva in sig behövs ett nytt ID-kort. Det kostar pengar; pengar som de fattiga inte har.

Misstron mot de politiska partierna är stor och förvirringen hos vanligt folk blir inte mindre av de ständigt nya signalerna från olika håll; skriv in er! Skriv inte in er! etc.

Filippinerna har nämnts som en parallell till Chile och en modell att sträva emot. Där utropade sig diktatorn Ferdinand Marcos till segrare i valen bara åtta timmar innan han var tvungen att fly från landet. Problemet är att så få människor i Chile tror att Pinochet låter sig luras. De som studerat lagarna vet också att regimen går segrande ur en folkomröstning, även om NEJ-rösterna skulle komma i majoritet. 1980 års grundlag, de Nationella Säkerhetsråden, den nyligen antagna röstlagen; allt har förberetts i årtal för att regimen ska överleva och styra åtminstone fram till 1997, även utan Pinochet (som inte förlorar den strategiska posten som överbefälhavare).

De som inte tror på en utväg a la Filippinerna pekar på Sydkorea där den folkliga protesterörelsen till slut framtvingade fria val. Inga jämförelser är mekaniska, men i Chile behövs det idag någon förebild att tro på. ►

Illustration ur Fortín Mapocho

Sträva mot enighet

– När påven talade om förlikning menade han inte att vi skulle förlika oss med Pinochet, säger Luisa Rivero, en av dessa rakryggade som trots sin sköra uppsyn inger optimism och styrka.

– Nej, jag tror att han menade att vi t ex ska förlika oss med våra grannfruar om vi kommit i gräl. För vi fattiga måste hjälpa varandra och sträva mot enighet.

För folket är den enkla sanningen en självklarhet. Bland oppositionens ledare är det sämre ställt med den insikten. Visserligen inrymmer varje ny politisk deklaration retoriska fraser om enighetens välsignelser. Men framstegen är få.

pen kritiserar från vänster för att utesluta viktiga sektorer och för att strunta i folkets berättigade krav.

De tre övriga kommittéerna tillkom samtliga under juli månad:

En vänsterkommitté för Fria Val (CIEL) med socialistledaren Ricardo Lagos i spetsen bildades efter ett tidningsupprop, "Chile har en väg", som Salvador Allendes fru Tencha gjorde från Mexico. Ricardo Lagos talade nyligen i en radiosändning över hela landet om val under vissa förutsättningar: slut på undantagslagarna och presscensuren, garantier för de mänskliga rättigheterna samt slut på exilen. (Av någon anledning var radio

I La Bandera-parken uttryckte chilenerna sitt missnöje med regimen.
Foto: Johan Solander

Biskop säger sanningar

Några katolska biskopar vågar gå längre i sin analys än många oppositionspolitiker. Biskop Jorge Hourton kommenterar t ex apropå de olika kampanjerna för fria val:

– Dom som fortfarande tror att det är möjligt att uppnå "fria val" eller fritt spelrum för de politiska partierna, vill jag uppmana att läsa 1980 års grundlag och andra lagar. Då måste de inse att grundlagen inte går att reformera och att regeringen har en okuvlig vilja att sitta kvar vid makten.

Hourton vågar sig också på flera sanningar:

– Den militära statens mål är att säkra den fria företagsamheten, de fria marknadskrafterna, den militära klassens privilegier, utförsäljningen av naturrikedomar, utbildnings- och socialförsäkringssystem, utarmningen av de fattiga.

Liksom Luisa Riveros, pobladorkvinnan från Pudahuel, riktar sig biskop Hourton till påven, den påve som många illu-

soriskt hoppades skulle "ta med sig tyrannen" när han lämnade Chile:

– Vid ditt besök i FN-byggnaden sa du med smärta i rösten att "de fattiga inte kan vänta längre". Nu säger våra ekonomer att en minilön på 400 kr/mån är på tok för mycket och kan hota den "positiva sysselsättningsnivån i landet"

De fattiga i Chile idag överlever, i väntan på att få leva. Det tragiska är att de faktiskt inte kan vänta så mycket längre till. □

Santiago, 24 juli -87
MARIA ERIKSDOTTER

Utdrag ur vittnesbörd av Luisa Riveros, pobladorkvinnan som talade till påven vid hans möte med de fattiga i La Bandera.

»Som kristen och pobladorkvinnas kommer jag för att berätta för Er om våra sorger och få glädjeämnen. Vi är mödrar och hustrur som vill våra familjers bästa. Men det som verkar vara så enkelt är för oss väldigt svårt. [...]

Vi vill inte ha mer våld. Därför är vi solidariska med våldsoffren och deras anhöriga. Vi »pobladores» vill inte att varken civila eller uniformerade dör. Vi vill att alla ska kunna leva ett värdigt liv, utan diktatur.

Därför besöker vi de politiska fångarna och de torterade. Därför begär vi att rättvisa skipas. Därför begär vi att flyktingarna ska få återvända. Därför stöder vi de anhöriga till de »försvunna» och vill få vår röst hörd och bli visade respekt.

Helige Fader, vi har 14 politiska fångar med dödsstraff över sig. Vi vill be Er »livets budbärare» att säga nej till dödsstraffet. [...]

Chile är till salu! Till vrakpriser pågår just nu en utförsäljning av landets företag, banker, byggnader och mark.

Det är Pinochetregimen som för att få bukt med den väldiga utlandsskulden låter utländska långivare ta över äganderätten till allt mer av Chiles rikedomar i utbyte mot att skulderna minskas.

Bakgrunden är den internationella skuld-krisens utveckling. Vid Internationella Valutafondens möte i Söul hösten 1985 lanserades den av USA utarbetade Bakerplanen som skulle bli början till skuld-krisens lösning. Verkligheten blev den motsatta.

Mellan 1985 och 1986 ökade utlänternas samlade skulder från 727,7 miljarder dollar till 753,4 miljarder dollar.

Skuld mot egendom

I ett krampaktigt försök att komma tillrätta med skuldbördan har några av de mest skuldsatta länderna, med Chile i spetsen, börjat med vad som kallas »debt-equity conversion», på svenska ungefär »omvandling av skuld till egendom».

Konkret innebär det att en bank som lånat Chile exempelvis 10 miljarder dollar kan få skulden utbytt mot fast egendom för samma belopp. Egendomen kan utgöras av aktier i chilenska företag, ett stycke mark eller ett antal fastigheter.

Andrahandsmarknad

Det hela kompliceras dock av att det numera också finns en så kallad andrahandsmarknad för skulder till länder i tredje världen. Det innebär att exempelvis en nordamerikansk bank som lånat Chile 10 miljarder kan sälja skulden till ett japanskt industriföretag. Helt plötsligt är det alltså till det japanska företaget som Chile har en skuld.

Dessutom säljs skulderna på denna andrahandsmarknad under sitt nominella värde, det vill säga att det japanska företaget kan köpa ett lån till Chile på 10 miljarder dollar för exempelvis 7 miljarder dollar.

Hur kan då detta vara möjligt? Förklaringen ligger i att ingen tror att skuld-länderna kommer att betala vare sig räntor eller amorteringar på alla sina lån. Det företag som köper ett lån får det under det nominella värdet därför att det anses ta en risk att aldrig få någon betalning för lånet de köpt.

Lysande affärer

Men vad som sker i fallet Chile är att utländska storbolag gör lysande affärer genom att utnyttja andrahandsmarknader för lån. De köper helt enkelt en skuld på 10 miljarder för 7 miljarder, ungefär där ligger nämligen andrahandspriset på chilenska skulder. Sedan går de med skulden

till den chilenska riksbanken och får den inlöst i pesos till sitt fulla värde, alltså 10 miljarder. Dessa pengar används sedan till att köpa upp chilensk egendom.

De multinationella företagen får helt enkelt en »rabatt» på cirka 30 procent på sina uppköp av den chilenska nationens rikedomar!

Hittills har utländska företag med utlandsskulder som förvandlats till pesos köpt upp mark och företag till ett värde av 640 miljarder dollar. Därigenom har utlandsskulden reducerats med lika mycket, eller med drygt 3 procent. Men detta är bara början. »Skuld mot egendom»-satsningen rullar på allt snabbare. Och den utförsäljning av Chile som den ger upphov till tar sig alltmer groteska former.

Kontrollerar försäkringar

Längst har utvecklingen gått när det gäller det chilenska socialförsäkrings-systemet, det vill säga de fonder som står för utbetalningar av pensioner, sjukersättning, olycksfallsersättning och liknande.

Detta omvandlades till ett antal oberoende försäkringsbolag och privatiserades med pukor och trumpeter av regimen 1981. Men resultatet blev fiasko, de privata socialförsäkringskassorna var nära att kollapsa och regeringen fick gå in och hålla systemet under armarna.

Sedan kom de stora amerikanska bankerna. Bland annat genom att växla in utlandsskulder tog de över flera av de konkursmässiga kassorna.

Idag kontrolleras hela 70 procent av det chilenska socialförsäkrings-systemet av nordamerikanska banker med Bankers Trust och American International Group i spetsen. Det är som om utländska storbanks skulle ta över kontrollen av merparten av den svenska försäkringskassan och det svenska ATP-pensionssystemet!

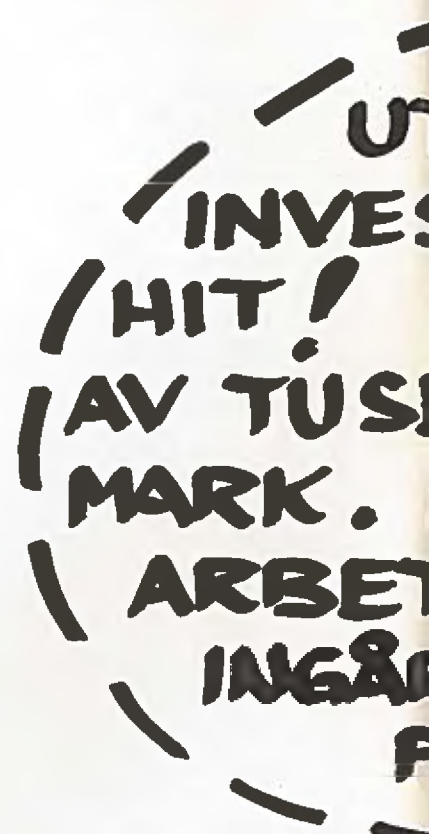
Oönskade effekter

Även om omfattningen av omvandlingen av skulder till egendom förmodligen blivit vad regimen hoppats på verkar effekterna inte bli de önskade. Också liberala ekonomer i opposition varnar nu för en rad negativa följder av programmet.

Meningen med att låta utländska intressen köpa upp fast egendom med skulder är att räntebetalningarna till utlandet ska minska när skulderna minskar. På detta sätt ska utflödet av utländsk valuta stoppas.

Men redan efter fyra år har de multinationella företagen rätt att föra vinsterna från de företag de tar över ur landet. När vinsterna börjar föras ut ur Chile är risken stor att det uppstår ett utflöde av valuta som är större än den besparing som åstadkoms när räntebetalningarna minskade. Valutautflödet kan alltså öka, inte minska, till följd av regimen försök att minska utlandsskulden.

Dessutom, hävdar många kritiker, leder den förda politiken till att Chile missar ett inflöde av utländskt kapital.

Tidigare förde de företag som ville investera i landet in kapital i Chile. Nu köper de istället chilenska skulder av någon av de internationella storbanks och växlar sedan in dessa i chilensk valuta som används för investeringar. På detta sätt går den utländska valutan Chile förbi.

En annan invändning gäller att många av de företag där utländska intressen nu tar över inflytandet är strategiskt viktiga för den nationella utvecklingen. Det gäller till exempel flera företag för produktion och distribution av elkraft och Entel-koncernen som arbetar med telekommunikation.

Kan inte betala

Dessutom råder det en bred enighet bland ekonomer av olika politisk uppfattning att skuld-länderna aldrig kommer att kunna betala alla sina skulder. Också bankerna som lånat ut pengar är inställda på det. I USA har storbanks redan börjat skriva ner värdet på skulderna i sina bokslut, vilket är ett direkt erkännande av att man inte väntar sig att någonsin få tillbaka pengarna.

I det läget låter den chilenska regimen utländska långivare växla in skulderna till sitt fulla värde mot fast egendom. Eller med andra ord byter man företag och mark i det egna landet mot skulder som landet till stor del aldrig skulle ha behövt betala!

Till råga på allt säljs många av de företag de multinationella storbolagen tar över till vrakpris. Det rör sig om företag som staten tvingades ta över ansvaret för under den djupa krisen 1982-83. Idag låter regimen de utländska långivarna ta över aktier i företagen långt under deras egentliga värde. ▶

UTLÄNDSKA
FÖRETAG, SE
UTFÖRSÄLJNING
AV HECTAR
AV INFÖDD
ARBETSKRAFT
PÅ PRIS!
!

► Förutom de negativa ekonomiska effekterna får det självfallet också politiska följder när en allt större del av det chilenska näringslivet ägs direkt av utländska intressen. Redan idag, hävdar politiska bedömare, håller det på att ske en maktförskjutning inom den styrande regimen från de militärer och statstjänstemän som stött de inhemska kapitalintressena till dem som direkt allierat sig med de internationella kapitalintressena. Vilka de konkreta följderna av detta kan bli återstår ännu att se.

I takt med att utländska företag och banker direkt styr allt mer av den chilenska ekonomin ökar även deras möjligheter att öva utpressning mot den sittande regeringen. Något som också den folkvalda regering som förr eller senare kommer att efterträda Pinochets regim kan komma att få känna av. □

LENNART BERG

Femton politiska fångar i Chile har dömts till döden.
Endast en stark opinion kan rädda deras liv.

”Nej till dödsstraff!”

En av de dödsdömda är Carlos Garcia.
Här berättar han och hans advokat om hur det gick till när han greps
och hur man torterade hans familj för att avtvinga honom en »bekännelse».

Carlos Garcia Herrera är en politisk fånge. I sex år har han suttit fängslad i väntan på rättegång och dom. De senaste tre åren har han levt i oviss-
het om en dödsdom mot honom ska verkställas eller inte.

– Jag greps den 25 januari 1981, tillsammans med min sambo och min dotter, som då var sexton månader. Vi fördes åtskilda till ett hemligt fängelse som säkerhetspolisen (CNI) har. De tog av mig mina kläder och satte på mig en blå overall och tofflor, band för mina ögon och satte handbojor på händerna, bakom ryggen.

Förhøret började med »uppmjukningsteknik», med slag och hot. Han bands fast på gallret (för elchocker) och fick veta att de kände till mycket om honom och att det inte skulle löna sig att försöka tiga.

I Västtyskland har en hård politisk strid utbrutit inom regeringen. Man diskuterar om de dödsdömda politiska fångarna i Chile ska få politisk asyl eller inte. Italien har redan beslutat att ge dem visum för att på så sätt protestera mot dödsdomarna.

I Sverige har regeringen ännu inte beviljat någon av de dödsdömda visum.

På bilden ser vi nio av de femton dödsdömda. Från vänster; överst: Carlos Garcia, Fermin Montes, mitten: Raul Castro, Hugo Marchant, Jorge Palma, Rolando Cartagena, Carlos Aranceda, underst: Rodolfo Rodriguez och Juan Gajardo.

– Jag vägrade tala, eftersom jag var övertygad om att de hur som helst skulle döda mig, inte minst då de ju inte kunde tåla att en f d marinsoldat hade förenat sig med kampen mot militärdiktaturen.

Marinsoldat

Carlos Garcia var yrkessoldat vid flottan sedan 1969 när han förra gången fängslades av militärregimen. Då, 1973, dömdes han till tre års fängelse för att han vägrade delta i det väpnade uppröret mot den demokratiskt valda regimen. Nu väntar han på dödsstraff från samma militärer för att han deltagit i väpnat uppror mot regimen.

– Det verkade som om de inte trodde att de skulle få mig att tala genom denna förhörsmetod. Då ställdes de inför två alternativ, som jag ser det: att understå mig all sorts tortyr eller att tortera min sambo och min dotter. De valde det andra alternativet.

Familjen torterad

Först hörde jag skriken och gråten från min dotter, och därefter från min sambo. Strax därpå lät de mig välja mellan att tala och att låta dem fortsätta tortyren av dem. Jag beslöt mig för att tala.

Han försökte fördröja det hela, och lämna falska uppgifter så att hans kamrater skulle hinna vidta säkerhetsåtgärder. Trots detta greps två medlemmar i hans politiska grupp några dagar senare.

– Under tjugotre dagar hölls vi av CNI. Under tio dagar hörde jag skriken och gråten från min dotter.

Dottern fick under lång tid genomgå psykologisk behandling för att komma över sviterna av misshandeln. Hon befinner sig utanför Chile tillsammans med sin mor.

Foto: Johan Solander

Carlos Garcia Herrera dömdes till döden av militärdomaren Samuel Rojo Pérez i september 1984. Domen överklagades, och var den 23 juni detta år uppe i andra instans i militärdomstolen. Försvarsadvokaten, Alfonso Insunza, redogör här för den juridiska processen.

– När rättegången inleddes anklagades Carlos Garcia för flera brott. De hade fått honom att underteckna »bekännelser» under tortyr, vilket han själv anmält inför just samma militära rättsväsende som behandlar hans fall.

– Han anklagas för olika politiska attentat, som inträffade främst under 1980, bland annat för delaktighet i attentatet mot chefen för arméns underjämbudetjänst, överste Roger Vergara.

– Detta inträffade i korsningen av gatorna Manuel Montt och Bilbao, inte långt från arméns signalregemente och i relativ närhet av flera polisstationer i området. Det skedde vid niotiden på morgonen, då det var livlig trafik.

Vid attentatet mot överste Roger Vergaras bil döddes Vergara själv, och hans chaufför fick allvarliga skador. Bilen beskjöts från en skåpbil, enligt vad det verkar av två personer. I skåpbilen fanns dessutom två chaufförer. Carlos Garcia är anklagad för att ha varit andreförare i denna skåpbil.

Insunza är som advokat helt övertygad om att bevisen mot Carlos Garcia inte skulle hålla i en civil domstol under demokrati.

– Hans bekännelser har tillkommit under tortyr, eller förespeglningar av tortyr av hans sambo och dotter. Och ögonvittnenas beskrivningar är motsägelsefulla, bland annat när det gäller antalet deltagare och när det rör sig om att identifiera dem.

Bristande bevis

– Flera av vittnena säger att det föreföll som om de var tre, andra menar att de var sju. De är inte säkra. Säker är däremot det vittne som identifierat Carlos Garcia – från ett fotografi!

Enligt chilensk lag ska misstänkta personer identifieras genom att vittnet får försöka peka ut den misstänkte bland sju personer med liknande utseende och kläder. Men detta har inte genomförts med Carlos Garcia.

– Vidare säger detta vittne att Carlos Garcia var en av dem som besköt överste Vergaras bil, vilket inte ens militärdomstolen anklagar honom för.

Det bristfälliga bevismaterialet var den ena av Insunzas två huvudpunkter vid försvarets slutplädering den 23 juni. Den andra gällde dödsstraffet.

– Man kan enligt den chilenska lagstiftningen inte döma en person till döden på enbart grundade misstankar. Det måste finnas en absolut övertygelse, som sträcker sig längre än juridiska antaganden om att personen är skyldig.

Antiterroristlagen

– Dessutom är Carlos Garcia inte anklagad för att ha skjutit, utan för att

ha varit andreförare i den stulna skåpbilen. Man tillämpar här antiterroristlagen (retroaktivt) som föreskriver fängelse 15 år eller dödsstraff.

– Genom att sammanställa ett flertal åtalspunkter motiverar man det strängare straffet. Det vill säga, man säger att det rör sig om flera brott: stöld av ett fordon, avsiktligt våld mot chauffören som skadades allvarligt och mord på överste Vergara. Vidare har han anklagats för bland annat flera bankrån. Genom denna sammanräkning yrkar åklagaren på dödsstraff.

Här föreligger emellertid något förvillande. För tre år sedan yrkade nämligen dåvarande åklagaren på livstids fängelse. Men militärdomaren dömdes till döden.

I sin plädering tog också Insunza avstånd från dödsstraffet som sådant och pekade på hur det avskaffats i Argentina och Uruguay, samt att Chile undertecknat flera internationella avtal som förbjuder dödsstraff för politiska fångar.

Hela juli månad gick utan att domstolen meddelade beslut. Men så den 12 augusti, enligt uppgift från UD i Stockholm, beslöts enhälligt att låta Carlos Garcia underställa sig rättspsykiatrisk undersökning innan domstolen fattar sitt beslut om dödsdomen skall stå fast eller inte. Själv nämnde Carlos Garcia ingenting om detta under besöks-tiden den 14 augusti.

JOHAN SOLANDER

-Vi arbetar för en stark och enad rörelse

Arturo Martinez, generalsekreterare för CNT –Nationella arbetarkommandot– och facklig ordförande för de chilenska grafikerna, besökte Stockholm i juni på inbjudan av Grafiska Fackförbundet. Det finns planer på att bilda en enhetlig central fackorganisation i Chile. Om detta och andra fackliga frågor berättar Martinez i den här intervjun för Chilebulletinen.

Om vi ser till grafikernas situation, vilka är de stora frågorna för er?

– Lönerna som är för låga, arbetslösheten på grund av automatiseringen och den ekonomiska situationen i landet samt arbetsmiljön är de stora frågorna. Tidigare var grafikerna en välbeställd grupp, men inte nu längre. Det är något nytt för grafiker att delta i till exempel markockupationer för att få någonstans att bo.

Har ni haft problem med den nya tekniken inom grafiska branschen?

– Ja, trots den ekonomiska krisen har den nya tekniken införts på många håll vilket gjort att många blivit arbetslösa. Speciellt drabbar det de äldre arbetarna, de yngre har lättare att anpassa sig till den nya tekniken. Det görs ingenting för att de äldre ska kunna lära sig de nya metoderna och fortsätta sitt arbete. Tidigare fanns det en statlig grafisk skola, men den har övergått i privat ägo och administreras av arbetsgivarens organisation. Utbildningen är enbart anpassad till deras behov.

Vad gör man inom facket för de arbetslösa grafikerna?

– Det finns inte så stora resurser för att hjälpa dem, i första hand gäller det att stärka organisationen. En kommitté har till uppgift att hjälpa arbetslösa att hitta nytt arbete. Det finns också solidaritetsarbete med kulturell verksamhet för att få in pengar så att de åtminstone ska ha till bussbiljetten.

– Problemen med arbetslösheten överhuvudtaget är ett av de mest centrala problemen i dagens Chile.

Hur är situationen för det fackliga arbetet i stort?

– Ett problem som alla organisationer i Chile, inklusive CNT, dras med är att vi är mycket engagerade i den politiska kampen på hög nivå, mot Pinochet och för demokrati. Men vi engagerar oss inte lika mycket för folkets levnadsförhållanden och alla de vardagliga

I Chile finns två centrala problem: de arbetslösa och de politiska fångarna

problemen. Vi måste lyckas kombinera kampen för dagskraven med den övergripande uppgiften att återvinna demokratin.

För få organiserade

– Den fackliga organiseringsgraden har aldrig varit speciellt hög i Chile men vi tycker ändå att de 11 procent som idag är organiserade är alldeles för få.

När CUT - Comité Unica de Trabajadores - (den chilenska landsorganisationen som förbjöds i och med kuppen) bildades 1952 organiserade man 12 procent av arbetarna. Men det var under andra förhållanden. Kraven nu är mycket större, arbetarnas problem har fördjupats och vi har en diktatur. Vi behöver en rörelse med fler människor. Dessutom är arbetarna splittrade på flera organisationer.

Av de 440 000 som är organiserade tillhör cirka 85 procent någon av CNT:s 76 medlemsorganisationer. I den konservativa Central Democratica de Trabajadores - CDT - finns cirka 10 procent. Dessutom finns det en officiell facklig organisation som endast omfattar cirka 2 procent av arbetarna, och resten tillhör fackföreningar som inte ingår i någon nationell samordning.

Hur går arbetet med att bygga en enhetlig nationell facklig organisation?

– Under CUT:s tid lyckades man trots alla svårigheter uppnå många saker som till exempel 8 timmars arbetsdag; nu är den 12 timmar. Nu saknar folk allt det man tidigare uppnått och därför finns det en medvetenhet om att det behövs en större enhet inom den fackliga rörelsen för att vi ska kunna ta itu med situationen.

Vid CNT:s första nationella konferens förra året kom vi överens om att arbeta för bildandet av en enhetlig central landsorganisation. Vi kan inte, som tidigare, tala om att bilda arbetarnas enda centralorganisation eftersom CDT redan finns. (CDT är den organisation som står närmast de nordamerikanska facken. Den finansieras från USA och är mycket tvehågsen i sin opposition).

– Det vi diskuterar är en enhetlig organisation där majoriteten av arbetarna kan ingå och som samtidigt visar förståelse för att den fackliga rörelsen innehåller olika politiska strömningar. Den ska alltså vara pluralistisk.

Mindre byråkrati

– Något som splittrade oss i tidigare centralorganisationer var att vi satte de ideologiska diskussionerna och de politiska programmen i första rummet. Detta bidrog till att våra fackföreningar kunde krossas. Därför måste vi bygga upp en facklig organisering med mindre ideologisk belastning och mer knuten till arbetarnas verkliga problematik. Det måste vara en centralorganisation med stor självständighet gentemot de politiska partierna och andra organisationer som den fackliga rörelsen har kontakt med. ▶

För att kunna bilda den centrala landsorganisationen under första halvåret 1988 som vi planerat, måste vi arbeta hårt för att fler fackföreningar bildas och fler arbetare organiseras. Det är svårt och kräver ett ihärdigt arbete från många fackliga aktivister. Många arbetare är fortfarande rädda för att organisera sig eftersom de som försöker bilda fackföreningar ofta avskedas från företagen.

Centralorganisationen måste byggas från grunden. Det behövs mycket utbildning för att få kamrater som kan leda den fackliga rörelsen från basen. Bildandet av en centralorganisation måste utgå från diskussionerna i fackklubbar, inte från debatterna som förs mellan de nationella ledarna.

Hur ser ni på den omröstning som ska hållas nästa år?

– Det måste betonas att i Chile finns inga planer på val. Pinochets konstitution föreslår inga val till 1989, utan en folkomröstning om en enda presidentkandidat som ska utses av de väpnade styrkorna och vi vet mycket väl vem den kandidaten kan tänkas bli. Så det gäller att inte låta lura sig. De lagar regeringen har instiftat syftar till att Pinochet ska sitta kvar vid makten. Att tro att man kan vinna omröstningen genom att spela på hans spelplan är ett politiskt misstag.

Den fackliga rörelsen ska vara mycket pluralistisk

Det vi i oppositionen måste göra är att bygga upp vår egen scen och inte spela Pinochets spel.

Jag tror att det finns två saker som Pinochet gärna ser att oppositionen gör. Det ena är att diskutera om hans lagar är bra eller inte, om de tillåter partier eller inte. För den diskussionen innebär att det är han själv som bestämmer spelreglerna och därmed kan förändra hela debatten när han själv vill.

Tyvärr, har hela oppositionen från center-höger till vänstern varit mycket bra på att gå i den fällan. De fortsätter att arbeta politiskt på samma sätt som då vi hade någon form av demokrati. Aren går, ingenting förändras och Pinochet sitter kvar vid makten.

Den andra saken som inte skadar Pinochet utan snarare gör det lättare för honom är en politik med väpnade konfrontationer. Den använder han till att rättfärdiga undantagstillstånden och repressionen mot folket och den leder till att massmobiliseringen förlamas. Det är givetvis inte hela sanningen, men som jag ser det så hjälper sådana aktioner Pinochet och minskar möjligheterna till en folklig mobilisering.

Desperat

– Det enda som verkligen stör Pinochet är när folket ger sig ut på gatorna. När folket går ut massivt i protester blir Pinochet desperat och begär en massa misstag. Folket är berett att gå ut på gatorna, bygga barrikader och kasta sten för att försvara sig, för man accepterar inte att bli slagen av karabinjärer eller polis. Men de går inte ut på gatorna med vapen i hand. För det första för att de inte har några vapen. För det andra därför att de – om de hade några – i alla fall inte skulle veta hur de ska användas. Det chilenska folket har inga

Det enda som verkligen stör Pinochet är när folket ger sig ut på gatorna

erfarenheter av den typen av kamp. Dessutom är det ett område där Pinochet vinner över dem fyra, fem gånger om för han har tillräckligt med vapen och vältränat folk. Oppositionen har inte riktigt förstått att den enda lösningen finns tillsammans med folket. Några vill gå långt före och vara avantgarde, andra tror sig ha rätt att i folkets namn göra överenskommelser med regimen, vilket folket inte är berett att acceptera. Idag måste man gå tillsammans med folket, varken före eller efter, utan tillsammans i folkets takt.

Hur ser ni på solidaritetsarbetet, vilka är dess viktigaste uppgifter?

– Jag tror att något av det viktigaste idag är att skapa ett politiskt tryck mot Pinochet.

Det är också viktigt att kanalisera stöd till basorganisationerna. När arbetarna vid

ett företag går ut i strejk är det oerhört viktigt att de får stöd till exempel till sitt gemensamhetskök. Även om man inte kan ge dem mycket är det viktigt att de får känna att de inte står ensamma utan att de uppmärksammas utifrån. Det är givetvis väldigt svårt, eftersom man aldrig vet hur långvarig en strejk kan bli. Ofta kan den redan vara över innan informationen nått utlandet. Men jag tror det är viktigt att försöka arbeta så i alla fall.

Bojkott viktig

– Ett annat arbete som är viktigt är att skapa en internationell beredskap för att kunna agera när det börjar hända saker i Chile, för att gå ut i en välorganiserad bojkott när vi behöver det. Vi förbereder oss för en nationell strejk och när vi kan genomföra den kommer vi också att uppmana till bojkott av handeln med Chile. Men det måste givetvis vara en välorganiserad och samordnad aktion för att den ska få någon effekt. Helst bör den genomföras på alla nivåer, både ekonomisk och politisk, och från flera länder tillsammans.

Jag tror att bojkotten är nära knuten till folkets kamp, det är den kampform man kan tillämpa utifrån.

Pinochet vill avrätta fångarna

– Vad gäller de politiska fångarna – ett annat centralt problem i Chile – tror jag att det idag är nödvändigt att inte bara inrikta solidariteten på deras ekonomiska behov.

Det viktigaste idag är att både inom landet och internationellt höja rösten ordentligt för att förhindra att dödsdomar verkställs. Pinochet vill tillämpa dödsstraffet. Därför måste den internationella opinionen börja trycka på. Den dag Pinochet avrättar en enda kamrat kommer det att vara inledningen till en lång rad avrättningar. Det viktigaste är därför idag att genomföra en politisk kampanj av påtryckningar mot dödsstraffet. □

LENA LINDGREN

Fackföreningen är vårt verktyg

– Det handlar inte bara om några pesos mer, en bit bröd till eller som i vårt fall – ett arbete. Vi vet att under diktaturen kommer vi inte att uppnå någonting. Bara genom att säga det, genom att fråga vad vi kan uppnå under diktaturen och svara "INGENTING" så befinner vi oss redan i en politisk konfrontation med regimen.

Detta konstaterade Alejandro Olivares ordförande i FESIT (federationen av oberoende, tillfälliga fackföreningar PEM, POJH och arbetslösa) i en intervju med Chilebulletinen i april i år.

Efter kuppen 1973 krossades fackföreningarna i Chile nästan helt. De fackliga ledarna fängslades, många dödades eller tvingades i landsflykt. Många arbetare avskedades från industrierna och skaran av arbetslösa växte för vart år. 1975 beslutade militärjuntan införa sk "minimiarbeten", PEM. De skulle vara av övergående karaktär, men har nu funnits i 12 år. 1983 införde man POJH och gjorde därmed skillnad mellan ensamstående och utbildade arbetare som kunde få sysselsättning genom PEM, och familjeförsörjare och yrkesutbildade som kunde få det genom POJH. Lönen för PEM är 3.000 pesos (ca 90 kr) i månaden och inom POJH kommer man upp till nästan 200 kr. Arbetsgivaren betalar ingenting mer än denna lön, inga försäkringar, inga arbetskläder, inget familjebidrag.

Återuppbyggdes

Den fackliga rörelsen återuppbyggdes mycket långsamt. Först 1983 tog den ordentlig fart. Då kom en formlig explosion inom viktiga grupper som t ex koppararbetarna. Samma år började också de arbetslösa organisera sig (se ChB nr 3/84). Den första fackföreningen för PEM- och POJH-arbetare bildades i Pudahuel och sedan kom de andra kommunerna i Stor-Santiago efter.

– Vi började samordna arbetet mellan de olika kommunerna, berättar Alejand-

ro, och så småningom föddes Coordinadora Metropolitana de PEM POJH cesantes (storstadssamordningen för PEM, POJH arbetslösa). Det var viktigt att vara samlade i en enda central organisation. Därför bildade vi FESIT som är vår nationella federation.

Arbetslösas manifest

Inom FESIT har vi sammanfattat alla de krav som de olika lokala facken framförde var och en i sin kommun. Sammanfattningen har vi kallat "La Demanda de los Desplazados" (de uppsagdas krav).

Tanken är att den ska vara grunden till ett de arbetslösas manifest, som utformas i samarbete med andra arbetarorganisationer i Latinamerika och presenteras inför FN med begäran att de gör en speciell undersökning.

Arbetslöshet, hunger och misär har ju en massa andra problem i släptåg: prostitution, alkoholism, drogmissbruk. Dessutom blir den arbetslösa gruppen lätt att utnyttja för olika politiska intressen. Det är en väldigt stor grupp som om den inte organiseras kan äventyra vilken framtida regering som helst. PEM-POJH omfattar 456.000 arbetare; det totala antalet arbetslösa i Chile är 1.200.000. Det är ungefär en tredjedel av den normala arbetsstyrkan. Med våra familjer är vi ungefär 4 miljoner som drabbas av arbetslöshetens konsekvenser.

Chile står inte utanför den kris som drabbar hela tredje världen. Det mest närliggande problemet är utlandsskulden. Vi måste på olika sätt göra klart att vi inte kan betala för en konsumtion som vi inte på något sätt tagit del av.

Även när det gäller utlandsskulden har vi gått samman med andra latinamerikanska arbetarorganisationer i en bred front för att på internationell nivå framföra våra synpunkter och krav.

Utnyttjad grupp

De här programmen PEM-POJH är ett sätt för diktaturen att dölja arbetslösheten i statistiken. Men det har också blivit ett sätt att utsuga oss arbetare ännu mer. Inom programmen har man börjat utföra alltmer produktivt arbete. Av dem som sysselsätts genom PEM-POJH är 40 procent kvinnor och huvuddelen av dem arbetar med klädproduktion. En mängd arbeten som tidigare utfördes av anställda inom ministerierna eller offentliga sektorn över huvud taget, som gatuarbeten, vägbyggen, dragning av vattenledningar och en massa andra arbeten utförs nu av folk inom PEM-POJH. Nästan alla sjukvårdsbiträden kommer därifrån, för att ta ett exempel. Vi har kommit fram till att vi inom PEM-POJH producerar ungefär fyra gånger så mycket som de betalar oss i lön. Det är alltså inte fråga om att vi är en grupp som får bidrag utan vi är en verkligt exploaterad grupp. ▶

► De krav vi ställer måste vi också försvara. Det innebär att vår grupp också drabbas hårt av förtrycket. Enligt statistik från Vicaria de la Solidaridad var 60 procent av de arbetare som dödats under protesterna under åren 1983 - 86 arbetare från PEM-POJH. Alla dessa var visserligen inte organiserade (federationen har bara förlorat fyra kamrater) men siffran visar på gruppens stora deltagande i protesterna. Under den senaste tiden - efter attentatet mot Pinochet - har man gått hårt åt federationen. Vi har blivit hotade till livet flera gånger.

Något som är mycket viktigt för vår organisation är att alla, eller nästan alla, politiska strömningar finns representerade inom FESIT, från kristdemokrater till trotskister. Det är viktigt att organisationen inte utestänger någon. På det sättet finns också alla former för att försvara våra krav, från de mest fredliga till aktiva kämpande demonstrationer.

ChB. - Det måste vara mycket viktigt att organisera denna grupp för att kunna förbereda en generalstrejk.

- Just det. Det var dit jag ville komma. Arbetarna såg oss som hotfulla spöken: vi hade inga arbeten och vårt mål var att få arbete. Företagen lägger ned och avskedar dagligen. De som har jobb måste vara rädda om dem, eftersom det finns en massa människor utanför som bara väntar på sin chans. Vi måste alltså bryta denna rädsla. Därför deltar vi i deras konflikter.

Stödde strejkande

När arbetarna vid en konfektionsfabrik gick ut i strejk förra året arbetade vi aktivt för att stödja dem. När arbetsköparen avbröt förhandlingarna, förklarade arbetarna i lock-out och ville ta in 50 arbetare av strategisk betydelse för driften, var vi där tillsammans med de strejkande arbetarna och bad alla arbetslösa som kom att inte gå in och arbeta. Vi lyckades förhindra att någon gick in och jobbade. Arbetarna vann den konflikten. På det sättet visade vi i praktiken att vi inte vill ta ifrån dem deras arbeten. Vi har också kontaktat CNT och är nu medlemmar där.

ChB. - Hur är ert förhållande till de politiska partierna?

- När vi vände oss till de politiska partierna erbjöd de oss bara kartonger med flygblad som vi skulle dela ut inför strejker eller protestdagar, men vi hade inget inflytande över innehållet i texten. Så vi inbjöd dem till en paneldebatt. Man kom fram till att de arbetslösa är en strategisk grupp och att man måste arbeta för att organisera den. Redan det är ett viktigt steg men vi måste också nå ett engagemang från partierna så att de tar till sig och arbetar utifrån den dokumentation vi har lämnat till dem.

De måste ytterligare klargöra sina program och inrikta arbetet på att utveckla arbetarnas organisationer mycket mer och speciellt de folkliga organisationerna.

Problemet med arbetslösheten i Chile löser man inte bara genom att öppna industrierna eller skapa fler minimiarbeten. Problemet rör delaktigheten. Därför strävar vi efter en radikal samhällsförändring med direkt deltagande. Detta för vi fram till de politiska partierna, vilka förmodligen kommer att ingå i en framtida regering. Vi frågar dem "Vad kommer då att hända med oss?". En del svarar att de någon dag kommer att öppna fabrikena. Men vi ser det som mycket osäkert, eftersom krisen i hela Latinamerika är så djup. Därför är det så oerhört viktigt att den här gruppen är organiserad. Vi har bara så oerhört begränsade resurser för vårt arbete.

□

Ett par månader efter vår intervju publicerade den chilenska oppositionstidningen "Análisis" (nr 179) en intervju med Alejandro Olivares. I den intervjun berättar han att fram till första veckan i juni hade 88.350 arbetare avskedats

från PEM och POJH. Regeringen har förklarat att man ska avskaffa dessa program.

Nationella arbetssekreteraren (Secretario Nacional del Empleo) överste Atliano Jara förklarade att man inlett en ny kampanj inom sysselsättningsområdet: Programa Intensivo de Mano de Obra, PIMO (Intensivt arbetskraftsprogram). Det ska ge 50.000 arbetstillfällen per månad. I detta program ska företagen få 24.5000 pesos (ca 750 kr) per månad för varje arbetare de anställer. Lönen kommer att uppgå till 10.200 pesos (ca 300 kr) plus pensionsförsäkringar.

Detta innebär att företagaren gör en vinst på 3.000 pesos (ca 90 kr) i månaden på varje arbetare. Företagarna får alltså inte bara gratis arbetskraft utan dessutom en vinst utöver den som den anställda arbetar in åt företaget. □

LENA LINDGREN

PEM och POJH arbetare i det fattiga området Tabancura i Santiago. Dessa arbetare kan liknas vid våra AK-arbetare på 1930-talet.
Foto: Dick Emanuelsson

D en nya kvinnan träder fram

Genom att ta på sig annorlunda arbetsuppgifter och skapa nya, okonventionella organisationsformer har kvinnorna under de senaste åren trätt fram och gjort sig synliga på ett nytt sätt i Chile. Det är de som bär upp protesterna och de som kämpar för familjens överlevnad.

Det engagemang som genomsyrar de olika kvinnogrupper och -rörelser som uppstått ger dem ett särdrag och funktionssätt utan historiska förebilder.

Kvinnorna har organiserat sig i grupper som arbetar för att avslöja övergreppen mot de mänskliga rättigheterna, försvara fångarna, fördöma morderna och försvinnandena.

Problemen att överleva har tvingat många att ge sig ut utanför hemmets fyra väggar för att söka lösningar i gemenskapskök och arbetsverkstäder.

I studiegrupper diskuterar och penetrerar kvinnor sina problem. Diskussionerna har ofta resulterat i olika slag av publikationer där kvinnornas förhållanden lyfts fram.

Samtidigt finns ett medvetande om att demokratin – när den en dag återvinns – inte garanterar kvinnans frigörelse. Den är en process som inte får avstanna. I det nya samhälle som ska byggas måste kvinnorna delta med sina kunskaper, sin ihärdighet och sitt hopp.

GLORIA ANGELO

Foton: Eugenia Lorenzini och Inez Paulino

7 år i diktaturens fängelser

Fängelset i Santiago. Pedro Fernández på överslafen. Patricio Reyes till vänster.

Pedro Fernández är en av de få chilensare som haft turen att få en dom på 10 års fängelse omvandlad till utvisning till annat land. Det vill säga vad som återstod av domen – sju år som politisk fånge hade han bakom sig när han kom till England i januari 1987.

Detta uppnåddes endast tack vare en massiv kampanj av organisationer och enskilda i England, det land som gav honom visa redan under fängelsetiden och där han nu är bosatt.

Chilebulletinen träffade Pedro under ett kort besök i Sverige i maj i år. Tillsammans med f d fängelsekamrater som nu bor i Sverige har han träffat svenska myndigheter och organisationer.

Pedro som är en man i 30-års åldern ger ett starkt intryck av en människa som inte låtit sig knäckas. Hans personliga historia är intimt förbunden med de politiska fångarnas kamp för att organisera sig. Det är också det tema han helst återvänder till under vårt samtal.

Vädjar till Sverige att agera

– Vi har bland annat talat med UD, Röda Korset, Amnesty. Vi ville berätta om de förhållanden som de politiska fångarna lever under i de chilenska fängelserna, och visa på behovet av påtryckningar på regimen. Ett sätt att underlätta deras situation är att bevilja dem visa, och »tala för» dem som redan har det. Detta påpekade vi speciellt på UD, som hittills legat lågt i det avseendet.

Vi har speciellt tagit upp två fall, som vi anser angelägna och där just den svenska regeringen borde kunna åstadkomma något. Det handlar om Patricio Reyes Sutherland, metallarbetare och facklig ledare, som sitter fängslad i Peumo i södra Chile, dömd till 12 års fängelse samt 3 års förvisning inom landet. Den andre är Jorge Martinez Munoz, universitetsstudent, som för övrigt bodde 8 månader i Sverige men sedan återvände. Han sitter i fängelset i Talca dömd till 15 år. Båda har suttit

i flera år och har färdiga visa till Sverige.

Vi har bett UD bryta sin tystnad och ta upp samtal med Pinochetregimen angående dem, kräva att de ska få utnyttja möjligheten att omvandla fängelsestraffet till landsflykt. Jag har vissa förhoppningar om att de tagit intryck av vad vi sade.

Kan alla politiska fångar få straffet omvandlat?

– Det är få fall som lyckas. De enda som enligt chilensk lag skulle kunna göra det är de som fått en slutlig dom, som ej är dömda enligt terroristlagen, och som har visa till ett annat land. Både Patricio Reyes och Jorge Martinez uppfyller dessa kriterier. Totalt är det bara 16 fångar i Chiles fängelser som gör det. Dessutom finns det 60 som har visa till andra länder men ännu ej fått sina domar. Den rättsliga processen är ej avslutad.

Livet i fängelset

– De materiella förhållandena har försämrats mycket under senare år, delvis till följd av det allt större antalet politiska fångar – cirka 500 varav 10 procent är kvinnor. Givetvis ökar också antalet »vanliga» fångar som en logisk följd av det socioekonomiska kaos som råder i Chile, med utbredd fattigdom och arbetslöshet som de synligaste tecknen. Resultatet är överfulla fängelser, sjukdomar, svält, fysiskt våld. Till detta kommer de speciella »åtgärder» som de politiska fångarna utsätts för: godtyckliga bestraffningar, tvångsörflyttningar, hot och våld mot anhöriga. Den juridiska processens långsamhet och godtycke sliter på nerverna, förutom den reella fara för livet som många fångar får leva med. Två fångar har dödats med – som det verkar – myndigheternas samtycke: Gonzalo Munoz i fängelset i Valparaiso och Victor Zuniga i La Penitenciaría, Santiago.

Alla politiska fångar har vid något tillfälle torterats, men ingen domare har tagit hänsyn till att de flesta erkännanden och vittnesmål har skrivits på efter tortyr. Inget åtal har någonsin väckts med anledning av alla de anmälningar som lämnats in.

– År 1979 bildades OPP (Organización de presos políticos) i Santiago, där de flesta av de då 150 fångarna satt. Två år senare fanns det en nationell styrelse. Men redan i koncentrationslägren åren närmast efter kuppen fanns det ett embryo till en intern organisering som kallades de Gamlas Råd. De utlyste den första hungerstrejken 1975 för att protestera mot alla försvinnandena. År 1978 är ett avgörande årtal för de politiska fångarna – då upphörde de nämligen att existera! Genom att överföras från militär till civil jurisdiktion förlorade de sin status som politiska fångar och betraktades nu som vanliga kriminella. Som kulmen på regimen fräckhet kom samma år den så kallade amnestilagen. Det gällde amnesti för alla ansvariga för de brott som började uppdragas och uppmärksammas utomlands – upptäkten av massgravar för försvunna under åren närmast efter kuppen.

Dessa händelser utgjorde avstamp för en offensivare kamp från fångarnas sida. Organisationen bildades alltså 1979 och bestod av en styrelse och olika arbetsgrupper och ansvariga. Man organiserade det dagliga livet inom fängelset (mat, arbete, kultur och information) samt kontakter utåt, med fackliga och andra massrörelser. År 1981 spreds fångarna i Santiago ut på många olika lokala fängelser i landet. Som ett svar på detta genomfördes den första nationella hungerstrejken, men man bildade också en nationell styrelse (Coordinadora Nacional). Organisationen är numera representerad både på regional och lokal nivå i varenda fängelse i Chile.

– I vårt politiska dokument från 1985 ställer vi en del allmänna krav som är: o villkorlig frihet för alla politiska fångar, rätt till liv; erkännande av status som politiska fångar; rätt att vistas tillsammans, rätt till rättvisa rättegångar, till arbete, hälsa, information etc

Pedros egen historia

– Jag är aktiv medlem i MIR och fängslades tillsammans med min flicka i maj 1980. Jag kom till de politiska fångarnas avdelning i Cárcel Pública i Santiago. Där fanns då en spirande

Illustration:
Sergio Allesor

organisation, och jag blev snart indragen i det arbetet. 1981 valdes jag in i den första nationella styrelsen. På den tiden fanns det inte så mycket arbete för vår sak i folkets organisationer. Pressen bevakade inte heller som den gör nu, speciellt efter attentatet mot Pinochet, påvens besök, den senaste hungerstrejken etc.

Jag forslades runt på en fem, sex olika fängelser under de här åren, dömdes till totalt 14 år för bland annat vapeninhav. Folk hade lyckats skaffa visum för mig till både England och Sverige. I England påbörjades en kampanj för att få mig fri. Jag var den ende politiske fången med visa till England. Efter hårda påtryckningar och opinionsarbete – det skickades bland annat 25 000 brev! – tog den engelska regeringen kontakt med Pinochet med begäran

att få ut mig. Så i januari 1987 släpptes jag och kom till England, där min flickvän också fanns vid det laget.

Lönar sig kampanjer?

– Att en massiv kampanj kan löna sig, men att det tar tid, ofta flera år. För mig betydde det förstas oerhört mycket att så många människor brydde sig om just mitt öde. I England fortsätter nu olika organisationer att begära visa för flera fångar.

Ni här i Sverige borde kräva att den svenska regeringen aktivt utövar påtryckningar på juntan för de fångar som Sverige gett visa. De utländska ambassaderna i Santiago skulle kunna göra mycket mera, det var vanligt förr att de engagerade sig. Till exempel ringa till fängelsedirektörerna och tala om vilka fångar som har visa till deras

land, förhöra sig om hur de har det, vara mer angelägna helt enkelt.

Jag tycker det är konstigt att man, som här i Sverige, kan avslå en asylansökan från personer som suttit i fängelse av politiska skäl i Chile. De om några uppfyller kriterierna för politisk flyktning.

– De utgör en grupp människor som lever farligt. Två ex-fångar – José Carrasco och Hugo Riberos – liksom flera anhöriga till fångar, har dödats. De är ständigt övervakade och utsatta för förföljelse.

Det är alltid ett högst personligt beslut om man stannar i landet, eller går i landsflykt. Båda valen måste respekteras.

KARIN WAHLGREN

På mindre än 24 timmar
mördades kallblodigt tolv unga människor
av Pinochets säkerhetspolis CNI.
Massakern ägde rum den 15 och 16 juni och
kom att kallas Corpus Cristi-massakern.
Morden skedde på olika platser i Santiago
och de dödade var alla unga människor mellan
19 och 30 år, tre kvinnor och nio män.

SÅ

MÖRDAR EN TYRANN

Enligt CNI:s officiella version av händelserna tillhörde offren Frente Patriótico Manuel Rodríguez, och som vanligt påstår man att ungdomarna var beväpnade och dödades i strider som uppstod då poliserna skulle arresteras dem.

Det finns dock personer som sett händelserna och deras berättelser motsäger klart detta.

Vid undersökningar av de olika mordplatserna har man också bara funnit märken efter kulor som avlossats av CNI-agenterna.

Advokater från Vicaría de la Solidaridad och anhängare till de dödade säger att hos en del av offren fanns spår av tortyr. De har alltså först arresterats och torturerats. Sedan har de förts till mordplatserna och avrättats.

Den Chilenska Kommissionen för Mänskliga Rättigheter har också gjort en undersökning av händelserna. De säger: "Vi har ännu inte fått veta sanningen om det som hänt. Inte på någon av platserna för de påstådda striderna har man funnit konkreta bevis för att de avrättade skulle ha avlossat några skott."

Kommissionen påpekar också att med tanke på det stora polisuppbådet (500 man) borde ungdomarna ha kunnat arresteras utan att dödas även om de varit beväpnade.

Vad var det egentligen som hände?

Vi bad Elsa, som stod ett av offren nära att berätta:

"Påvebesöket i april efterlämnade en känsla av besvikelse hos många. Folk började inse att ingen hjälp var att vänta från påven. En hungermarsch, där hela vänstern deltog, organiserades den 4 juni. Den 14 juni – dagen innan massakern började – var det ett protestmöte i stadsdelen Santa Olga under

parollerna "Nej till dödsstraff" och "Fri-ge de politiska fångarna".

Första offret

Klockan ett på eftermiddagen den 15 juni sköts Ignacio Valenzuela ner på öppen gata. I den officiella versionen sades det att han tänkt använda en pistol och en handgranat. De fanns med på det fotografi som CNI senare lät publicera i pressen.

Men ögonvittnen berättar en annan historia. Ignacio sköts bakifrån av fyra män i en bil då han var på väg att besöka sin mor.

Bevakades

Samma dag klockan halv sju i San Miguel, en annan del av Santiago, var Patricio Acosta Castro på hemväg. När han klev av bussen blev han nedskjuten av civilklädda män som väntade på honom i fyra bilar. Ett vittne berättade: Jag lade märke till att de som sköt Patricio var samma män i bilar utan registreringsskyltar som jag under en månads tid sett bevakat området.

Kom inte tillbaka

Vid halv åtta-tiden på kvällen gick Juan Carlos Collado från sitt hus vid Pasaje La Quena. Han kom aldrig tillbaka. En halvtimme senare hördes skott i närheten och strax efteråt trängde sig femton civilklädda män in i huset och undersökte det från golv till tak. Enligt CNI fann de "sprängämnen och ett vapen". Ingetdera hade funnits där tidigare.

CNI-agenter på taken

En kvinna som bor vid gatan Vallas Meria berättar att hon vid midnatt hörde skott. Hon gick upp och såg ut genom fönstret. Utanför fanns ett tiotal civilklädda män med maskingevär. De sade åt henne att

de ville använda hennes tak – hon såg då att det fanns CNI-agenter på alla takgrannhuset. De började skjuta urskilningslöst tills de mördat Juan Waldemar Henríquez Araya och Wilson Daniel Enriquez Gallegos.

Nästa dag

Klockan ett på natten mördades Juan Arturo Guerra Olivares i Villa Olímpica. CNI påstod att de stötte på en "terrorist" som barrikerat sig inne i huset och beskött dem. Men enligt ögonvittnen användes tårgasgranater och senare kunde man konstatera att fönstren skjutits sönder utifrån.

Sju döda ungdomar

Klockan var fem på morgonen den 16 juni när maskingevärseld hördes vid Pedro Donoso-gatan. Huset som besköts tillhörde en pensionerad karabinjär. Det hade stått tomt en längre tid och ingen hade setts gå in i huset. Efter en stund hördes en rost som skrek: "Kom ut! Ni är omringade!" Men direkt efteråt började eldgivningen igen. CNI påstår att det fanns sju "terrorister" i huset som alla dog under skottlossningen.

CNI ljuger

Men det är lögn. Jag och många med mig anser att de sju ungdomar som döddes hade gripits och mördats av CNI tidigare på dagen.

Flera av de mördade hade familj och barn: ett litet barn har förlorat båda sina föräldrar. Den sorg som de anhöriga drabbas av går inte att föreställa sig.

Militärdiktaturen skyr inga medel för att kväsa motståndet. Jag tror att alla som inte haft klart för sig vilken blodbesudlad regim vi har i Chile nu måste bli medvetna."

CECILIA FERREIRA

Chilebulletinen 3/87

*En av de tolv dödade begravs.
För att hindra att begravningen blir en protestyttring
försöker kravallpolisen tvinga bilen med kistan att köra
fortare. Vänner och anhöriga gör vad de kan
för att hindra att begravningsbilen kör ifrån dem.
Framme vid kyrkogården har begravningsståget
växt till en väldig manifestation.
Foto: Johan Solander*

Uruguay

Ett svårt uppvaknande

Foto: Thomas Gustafsson

Det är gryning i Montevideo, Uruguay. Morgonsolen, som skiner från norr i detta land som ligger på andra sidan ekvatorn, spelar över den gamla staden, värmer upp dess befolkning, avslöjar stadens nakna slitage och förfall.

Kaféägarna slår upp sina portar. Ställer ut bord och stolar på trottoaren och börjar göra i ordning och plocka fram smörgåsar, kakor, bullar och kaffe till morgongästerna. Atmosfären, ja allt, för tankarna till centraleuropa och dess städer.

Wien, Berlin, Prag och Paris. De är städer som alla har något gemensamt med Montevideo. Allt i staden vittnar om tidigare, och numera förfallen, storhet och vackra dagar. Ett förflutet då framtiden alltjämt såg ljus ut och människorna kunde förvänta sig att nästa år blev lite bättre. Precis som i centraleuropa, och alltså också i Montevideo.

I dag är det inte ljus framtid och högkonjunktur i Montevideo. Kurvan för framtidens prognos fortsätter att peka neråt. Militären körde ekonomin rejält i botten innan de lämnade över till folket att styra.

Äntligen demokrati

Den första mars 1985 återvände demokratin till Uruguay. Efter tolv års militärt vanstyre som lett landet in i en djup kris låg äntligen vägen öppen för folket.

Den nya presidenten Julio Sanguinetti, som vunnit det allmänna valet som hölls i november 1984, deklarerade som sin första politiska åtgärd allmän politisk amnesti.

Inte någonstans i världen har det funnits fler politiska fångar i förhållande till befolkningsstorleken än i Uruguay.

Foto: Luis Barrios, Nyheter från Latinamerika

En av 400 uruguayanare har blivit torterad under diktaturen. Och cirka en halv miljon av landets totala befolkning tvingades i landsflykt. Sverige tog emot ungefär 3 000, av dessa har i dag mer än 1 800 återvänt.

Café con leche

De gamla vackra husen har tappat lite av sin puts. Ingen har råd att laga de spruckna trottoarerna. På kafeet där vi sitter med en café con leche och bakelse ser vi de argentinska och brasilianska turisterna spatsera förbi. Det är billigare här än i grannländerna. Peson ligger lågt på valutamarknaden.

En liten smutsig flicka smiter förbi kyparen för att tigga av kafégästerna. En äldre herre ger henne sin sista skvätt ur coca colan. Så var det inte för 20 år sedan minns han.

En gång kallades Uruguay för latinamerikas Schweiz. I början av 1900-talet, då det fortfarande fanns slum och svält i Sverige, hade landet ett högt utvecklat välfärdssystem.

I dag har Uruguay en av världens högsta utlandsskulder per capita. Arbetslösheten är 27 procent. Inflationen cirka 120. Under de tolv år militären styrde halverades en arbetares reallön.

Kor på bete

Det största problemet i dag är det faktum att år 1900 hade Uruguay en

miljon invånare som levde på en enda viktig näringsgren – nio miljoner kor på naturbete.

I dag år 1987 finns det tre miljoner invånare i Uruguay. Och de lever på i stort en enda viktig näringsgren – nio miljoner kor på naturbete.

Hela nittio procent av landets yta ligger under fäbot. Och jordbruksexporten är idag lika viktig som den alltid har varit. Men samtidigt har världsmarknaden för kött blivit allt hårdare. EG har skyddstullar för import, liksom USA. Så trots att Uruguay producerar bättre och billigare kött än alla andra får de knappast allt sålt. De senaste åren har dock Sovjet och Kina visat sig alltmer intresserade av att köpa av Uruguays köttberg.

Inkomsterna från exporten räcker i dag trots allt knappast till amorterings- och räntekostnader för utlandsskulden som i dag är 5,5 miljarder dollar.

Andhämtning

Hela tiden finns medvetandet hos det uruguayanska folket att demokratiseringen som genomförs just nu enbart kan vara fråga om en kort andhämtning generalerna finns ju i bakgrunden, och kan när som helst komma tillbaka.

Och med detta i tankarna åker vi ut över Uruguays väldiga slätter där horisonten bara bryts av en skock fredligt betande kor. □

THOMAS GUSTAFSSON

Paraguay

»Fred, arbete och välbefinnande med Stroessner», står det på det luggslitna plakat som hänger på väggen bakom passkontrollörens disk.

Stroessner, diktatorn själv, blickar ner från det guldramsinfattade porträttet som hänger strax bredvid, som om han mätte alla i rummet med en värderande blick.

Den fuktiga och stillastående luften är 45 grader varm. Fläktarna i taket gör ett försök, dock utan framgång, att svalka de som befinner sig i rummet. Det är långt, långt till havet. Jag har kommit till Paraguay, ett litet okänt land. En diktatur mitt inne i den sydamerikanska kontinenten.

Den glömda militärdiktaturen

Det blir tvärstopp i passkontrollen. Passpolisens mustasch vibrerar av upphetsning då han i mitt pass finner flera förbjudna stämplor.

– Kina inte bra, muttrar han och skakar på huvudet. De tillskyndande kollegorna och beväpnade militärerna ser på mig med fasa. Det här går inte.

Nej, jag tvingas återvända till den brasilianska gränsstaden jag nyss lämnat.

Flera timmar senare, med ett godkännande av konsulin stämplat i passet som kostade åtskillig möda plus dollar, får jag passera. Paraguay ligger öppet framför mina fötter.

Polisbrutalitet

Korruption, polisbrutalitet och kränkande av de mänskliga rättigheterna. Listan kungöras lång över militärdiktatorn Stroessners alla övergrepp.

Det har rått permanent undantagstillstånd i Paraguay under flera tiotals år. Nära en miljon paraguayaner lever utanför landets gränser; dels av ekonomiska skäl, dels av politiska orsaker.

Men trots detta är ändå landet relativt okänt för de flesta människor i Europa – ett fåtal svenskar kan förmodligen sätta samman två fakta om landet.

Paraguays diktator, den 75-åriga Alfredo Stroessner, är förmodligen mest känd – eller okänd – för att han hjälpte den nazistiske krigsförbrytaren Josef Mengele att hålla sig undan rättvisan. Mengele skulle dömas för de grymma experiment han utförde på judar i Tysklands koncentrationsläger. Men blev istället väl mottagen i Paraguay.

Paraguay har ett kulturarv som helt genomsyras av militarismen. Den här vakten, i gammal uniform, står utanför Plaza de Heroes, hjältarnas pantheon, där generalerna från trippelliansen ligger begravda. Foto: Thomas Gustafsson

General Stroessner är med sina 33 år vid makten en av dem som tävlar om förstaplatsen som världens mest långvariga diktator vid sitt ämbete. Och han sitter säkert även i framtiden. Det är troligtvis endast åldern som kan knuffa bort honom.

Hans efterträdare den dagen det är dags blir förmod-

ligen också hans son Gustavo Adolfo Stroessner. Adolfo efter vem, någon med Hitler i efternamn? Även Adolfo är militär.

Men det finns även andra intresserade generaler i bakgrunden, så inget är säkert vad gäller »kronprinsen». En sak kan man dock med bestämdhet förutsäga – det blir

en militär som kommer att ta över. Krigsmakten genomsvärar allt i det paraguayanska samhället.

Vild kommers

Puerto Stroessner vid gränsen är den första staden jag kommer till. Den sjuder av liv och kommers. Många menar att gränsstaden är det största dygnetruntöppna köpcentrat i Sydamerika, och jag är benägen att hålla med.

Allt finns att köpa till mycket bra priser. De flesta varor säljs skattefritt.

Trottoarerna, som är höga för att skona fotgängaren från de stinkande körbanorna är fyllda med allehanda försäljningsstånd. Månglare med alla sina varor finns överallt. Skattefri sprit, smuggelvaror, cigaretter, förfalskad parfym och piratkopierade kassetter – allt finns att köpa bara du har pengar.

Mest brasilianare trafikerar gränsstadens gator i jakt på billig whisky och prostitution. Köerna är långa överallt.

Iguazufallen

Jag passerar den hysteriska trängseln ganska snabbt, på väg till en sevärighet; de mäktiga Iguazufallen – vattenfallet som kan mäta sig med Niagara- och Victoriafallen i storlek.

Vid samma flod, Paranáfloden som ligger strax norr om Puerto Stroessner, har Paraguay tillsammans med Brasilien uppfört ett jättelikt vattenkraftverk. Kraftverket blev klart 1985 och heter Itaipú. Kostnaden för projektet var minst 9 miljarder US dollar, och den hydro-elektriska anläggningen beräknas ha en kapacitet på 10.700 mw.

Slumområdet längst Parandflodens strand växer, samtidigt som smugglare, militärer och heroin-kungar lever glada skattefria dagar.

Foto:
Thomas Gustafsson

Dammen är minst tio gånger större än Egyptens Assuandamm.

De arbetstillfällena som skapades tack vare uppförandet av anläggningen fick Paraguays dåliga ekonomi att för några år blomstra upp igen.

Men i dag råder en »zetter Itaipu-ekonomi». Arbetslösheten är officiellt 15 procent, men egentligen är den mycket högre. Många försörjer sig genom att sälja småsaker på gatorna eller putsa någon annans skor och hamnar på så sätt utanför statistiken.

Inflationen stiger hela tiden, men är trots allt fortfarande en av Latinamerikas lägsta.

Genom La Pampa

Vi åker vidare mot huvudstaden Asuncion. Vägen går igenom slätter som ger oss en försmak av Argentinas La Pampa. Paraguay är fortfarande först och främst ett bondesamhälle där ungefär hälften av invånarna försörjer sig inom jordbruket. Utanför bussens dammiga fönster passerar små bondesamhällen.

Lite fakta om landets historia, nu när vi ändå sitter stilla:

Paraguays historia har präglats mycket av dess dåliga läge mitt emellan stormakterna Brasilien och Argentina. Framförallt är det beroendet av Argentinas floder och vägar – som har ställt till med problem.

Länge isolerade sig därför landet totalt från omvärlden och byggde då upp en självförsörjande industri. Misstänksamheten var stor mot grannländerna.

Flera krig har paraguay-arna tvingats utkämpa mot

sina större grannar. Det mest förrödande, var kriget mot Trippelalliansen.

Trippelalliansen var Uruguay, Argentina och Brasilien, som med stöd av londonbankirer totalt besegrade Paraguay på 1860-talet. När det äntligen blev fred år 1870 fanns det endast 200.000 paraguayaner kvar. Av dessa var 14.000 män varav endast 2.201 var över 20 år. Isolationen och misstänksamheten mot utlandet blev ännu större.

Kring sekelskiftet kom dock en invandring från Europa igång, och isoleringen var bruten för Paraguays del.

Flera religiösa sekter, varav den största var minoiter, invandrade. De har i dag byggt upp egna samhällen som de själva driver. Huvudorten heter Filadelfia och ligger mitt i landet.

I dag är även tyskinflytandet stort. Speciellt i huvudstaden Asuncion finns många tyskar och tyskättlingar. Man vill helst inte tänka på vad de har gjort, men de flesta kom hit strax efter 1945...

Småstad

I Asuncion dit vi nu har kommit verkar inte alls diktaturens hand vara så hård. Besökaren vandrar säkrare från övergrepp och rån på stadens gator än i de flesta andra latinamerikanska huvudstäder.

Militärbrutaliteten drabbar inte en svensk – bara han håller sig från politiken. Och tjuvarna vågar inget göra.

Asuncion är en småstads-idyll snarare än en orolig huvudstad. Alderdomliga spårvagnar – inköpta från Brüssel och fortfarande med flamländska ordningsskyltar – tuffar lugnt fram på de träd-

kantade kullerstengatorna.

Träden i den gröna staden är lika ofta apelsin som gummi. Husen är sällan över två våningar, och byggda i gammal kolonialstil. En och annan stor skrytbyggnad finns förstås här och där. I dessa bor bara ministrar och heroinkungar säger folk.

Värmen som ibland mitt under dagen når 45 grader är pressande, men då slår butiker och arbetsplatser igen för siesta. Som kompensation för att ta igen dagen är kvällen sen.

Troligvis är Asuncion också ganska ensam om att vara huvudstad och samtidigt sakna avloppsbrunnar på gatorna. När det regnar – och det gör det ofta och väldigt kraftigt – förvandlas gatorna till floder.

Få vågar kritisera

Under den lugna ytan som lurar besökaren finns dock järnhanden som styr. Få vågar kritisera regimen, men en som trots allt gör det är landets ärkebiskop Ismael Rolon. Och han säger:

– Korruptionen, polisbrutaliteten och kränkandet av de mänskliga rättigheterna har fortgått länge i mitt land.

Den modige ärkebiskopen påtalar vidare den förda »svärgopolitiken» och de svåra ekonomiska problemen och orättvisorna.

– De rika blir bara rikare, säger han, samtidigt som de fattiga bara blir allt fattigare.

Det är så Paraguay ser ut i dag. En diktatur; utåt sett med guldrum och mänskligt ansikte – inom landet en stenhårt styrd militärstat som bara gynnar ett fåtal.

THOMAS GUSTAFSSON

De här skopputsarna kommer inte in i den officiella arbetslöshetsstatistiken. På så vis kan regimen visa upp bra siffror för omvärlden.

Det tyska inflyandet är stort i Paraguay. Många kom hit omkring 1945, man vill helst inte tänka på vad de gjort.

Freden ännu avlägsen

Barnteckning från Nicaragua.

Freden i Centralamerika är fortfarande avlägsen. Det är den enda rimliga slutsatsen man kan dra efter toppmötet i Guatemala den 6-8 augusti och president Reagans nya s k fredsplan för Nicaragua.

Till och med Reagans egna rådgivare har medgett att planens främsta syfte är att få igenom mera pengar till contras i kongressen - snarare än att försöka åstadkomma en dialog mellan Washington och Managua och i en förlängning nå fred i Nicaragua.

- Vi kommer inte att överge contras, sa president Reagan i sitt stora TV-tal i mitten av augusti. Men han ville inte kommentera om eller hur mycket pengar han ska begära till contras i kongressen när det nya budgetåret träder i kraft den 1 oktober.

Det är USA som avgör om det blir fred i Centralamerika. Det vet alla inblandade parter även om det egentligen bara är Nicaragua som säger det rent ut.

Överraskande

Men den oväntade enigheten om den så kallade Ariasplanen vid mötet mellan de centralamerikanska statscheferna i Guatemala har satt Reaganregeringen i en svår och obehaglig situation. Man kan inte längre föra fram sitt budskap via bundsförvanterna El Salvador och Honduras, som skett tidigare, eftersom de också åtminstone accepterat att försöka leva med sandinistregeringen vid makten i Nicaragua. Även Contadorgruppen,

övriga latinamerikanska länder, den europeiska gemenskapen EG och en rad enskilda regeringar, däribland Sveriges, har uttryckt sitt stöd för överenskommelsen i Guatemala.

USA:s kommentarer till undertecknandet av Ariasplanen har varit motstridiga. Direkt efter mötet kunde Vita huset via sin talesman inte annat än uttala sig i positiva ordalag. Men senare har försvarsminister Caspar Weinberger sagt att planen är ofullständig eftersom den inte erkänner contras som stridande part.

Mycket återstår

Men mycket återstår innan Ariasplanen börjat fungera i praktiken och gå till historien som det som skapade en efterlängtnad och välbehövlig fred för regionens invånare. Hindren är många och höga, nödgas man konstatera.

Enligt överenskommelsen i Guatemala city har de direkt berörda länderna, det vill säga Nicaragua, Guatemala och El Salvador jämte rebellrörelserna i samma länder, 90 dagar på sig att förhandla fram en vapenvila.

Efter 90 dagar ska en amnesti träda i kraft liksom det utländska militära bi-

ståndet upphöra och en demokratiseringsprocess påbörjas. För Nicaraguas del innebär det större svängrum för den obehägnade politiska oppositionen, ett slut på utgivningsförbudet av La Prensa och låta den stängda Radio Catolica sända igen. Och förhandlingar med contras.

120 dagar efter avtalet ska en särskild utvärderingskommission analysera verkställandet och ytterligare en månad senare möts presidenterna igen.

Varken USA, contras, salvadoranska FMLN eller gerillasamordningen CNG i Guatemala är direkt ombedda att skriva på Ariasplanen. Men dess genomförande hänger på deras samarbete och agerande. I Guatemala och El Salvador har FMLN och CNG uttalat sig positivt och upprepat sin önskan att förhandla. Från contras har det varit tyst. Klart är att de inte är i någon stark position när det gäller att ställa politiska krav på sandinist-regeringen. Deras politiska bas är svag, bland annat därför att den till stor del består av soldater ur Somozas nationalgarde och en annan stor del släss för att de får lön för att göra det.

JOCKE NYBERG
Nyheter från Latinamerika

Managua Söndag 3 maj -87

Vintern är kommen, hör stormarna gny ... skulle man kunna travestera den gamla naturdrapan (vintern = regntiden).

Vi satt igår kväll i Stora Teaterns lilla sal, i källarvåningen, och avnjöt gitarr- och pianoklassiker. Mitt i föreställningen avbryter en funktionär: »Tyvärr, kära publik, måste vi utrymma salen. Det regnar just nu mycket kraftigt och vattnet tränger in.»

Teatro »Ruben Dario» är ett bastant bygge. Troligen ritat av en tysk arkitekt av stilen att döma.

Vi strömmar ut, medan vattnet sprutar som fontäner ur golvbrunnarna. I vestibulen ser vi att det inte bara regnar. Vattenmassorna vräker sig fram ner mot sjön en bit härifrån. I förbifarten har vattnet fyllt den parkeringsplats vi hade tänkt använda, men avstått från, då det verkade fullt ... En grop framför ingången till källaren. Därnere skymtar fortfarande några biltak.

Jag banar mej fram genom floden –gatan– det gäller att se upp för framrusande föremål.

Lyckligtvis har vi en högaxlad jeep med dieselmotor. Vanliga bensindrivna har redan fått kortslutning. Vi får ägna kvällen åt vänskapliga knuffar, för att röja undan trafik hinder samt transportera ängsliga mödrar hem till förtvivlade barn.

Jag gör slutligen ett svep genom stan för att se hur de svårast drabbade klarat sig.

Sängarna flyter omkring men husen står än så länge. Folk har vanan!!

I friluftsmuséet Acahualinca med de 20 000 år gamla fotspåren från en »flyende människostam» i den förkalkade leran, verkar allt i sin ordning. Brandkåren har så småningom infunnit sig på teatern och pumpar läns.

Palmblad och skräp hade täppt till gatubrunnarna på ett tidigt stadium, därav våldsamheten i denna regntids debut.

Själv fick jag skyffla ur vattnet ur köket och matsalen. Taktropet hade missat min säng med 0,5 meter, annars OK.

Synd om de arbetare som i två veckor jobbat med att röja en tipp mellan två avenyer här, lägga på jord och plantera en park till ära åt Indira Gandhi. I morse var det bara ett stort dike igen!!

En välkommen förändring i väderleken är att nattetemperaturen gått ner från + 35 till behagliga + 29.

Söndagen ägnar jag åt att köra ett lass svenska brigadister (som byggt en skola uppe i bergen och i morgon åker hem) till närheten av helvetet, dvs upp på Masaya-vulkanen. Där kan man se vad man hittills ej skådat: svavel och klor virvlar ur klotets inälvor, man hostar och ryser, och fotograferar sig (med mig som stand in för hin håle).

Lavalandskapet lysas upp av Sancuanxocheträdens liljevita blomställningar. Trädet blommar på bar kvist som så många andra här, och därför blir det vita molnet av blommor i det svart/röda landskapet så underbart rent.

Vi fortsatte vår utflykt till en badsjö, även den en gammal krater. Efter regnet är vattnet lite grumlat, kanske alger, men temperaturen är + 25.

Kapokträdens kapslar håller på att sprida sin ull över landet. Vävarfåglarna ser om sina kolonistugor.

Vi är i maj.

Sugar

Latinamerikanska Flyktingfonden

Chilebulletinen bad Rolf Bengtsson, ordförande i Latinamerikanska flyktingfonden, att beskriva Fondens arbete för våra läsare.

Rolf ombads också berätta något om sina intryck från den resa han nyligen gjort i Latinamerika, bl a besökte han ett chilenskt fängelse och träffade politiska fångar.

Efter den förändring som skett i Uruguay och Argentina har Chile blivit det land som får mottaga merparten av Fondens ekonomiska stöd till de politiska fångarna.

Latinamerikanska Flyktingfondens solidaritetsarbete i Latinamerika omfattar nu cirka 630 politiska fångar och cirka 100 barn är mottagare av stipendier från Fonden.

Därutöver har organisationen resurser för att på olika sätt hjälpa politiskt förföljda människor i akut fara genom till exempel finansiering av resor till annat land. Fonden gör också asylansökningar till Statens invandrarverk för politiska fångar och politiskt förföljda i Latinamerika.

Hjälper förföljda

Fonden är inne på sitt 13:e verksamhetsår efter dess bildande 1974.

Kännetecknande för Fondens arbete har varit och är att på olika sätt göra direkta, konkreta insatser för stöd åt enskilda människor och deras närmaste i Latinamerika. Det vill säga stöd åt människor som genom kamp och arbete för demokratiska fri- och rättigheter i Latinamerika drabbats av svår politisk förföljelse.

Fondens stöd åt enskilda politiska fångar och deras anhöriga är sannolikt det största i världen av sitt slag i det internationella solidaritetsarbetet inriktat på Latinamerika.

Utöver det materiella innehållet, ett ekonomiskt stöd till var och en (cirka 600 US dollar per år) har det visat sig utgöra ett mycket viktigt psykologiskt stöd för de fängslade och anhöriga i en situation präglad av total rättslöshet. Det ger kraft och mod åt dessa människor och skapar förutsättningar för en bättre framtid.

Stipendier till barn

Stipendieverksamheten är inriktad på finansiering av barns grundskoleutbildning i Latinamerika, t o m 18 års ålder.

Här avses barn tillhörande familjer som drabbats av svår politisk förföljelse. Det vill säga barn vars ena eller båda föräldrar mördats eller försvunnit och barn till politiska fångar eller före detta politiska fångar.

I övrigt karaktäriseras Fondens arbete av en hög kompetens om den aktuella politiska situationen i flertalet latinamerikanska länder och vi har många och goda kontakter i de aktuella länderna.

Det huvudsakliga arbetet i Fonden utförs av latinamerikaner, det vill säga flyktingar och i många fall före detta politiska fångar.

Fonden har vidare med framgång sökt och uppehållit en neutral linje inom den latinamerikanska vänstern och medvetet avstått från att ta partipolitisk ställning.

Personligen har jag som ordförande haft förmånen att leda organisationen sedan dess bildande 1974. Jag hade då nyligen återkommit till Sverige efter 2,5 år i Chile.

I februari månad i år besökte jag på nytt Chile, Argentina och Uruguay.

I Chile besökte jag bland annat några fångelser och kunde där samtala med enskilda politiska fångar.

Överraskande positivt för mig där var den styrka, sammanhållning och kampanda som präglade de fängslade och deras relationer med fängelseledningarna.

Jag blev till och med ögonvittne till ett »politiskt möte» med sång och frihetstal – inne i fängelset.

Mörkt i Chile

I övrigt upplevde jag Chile som mörkt. Mörkt i den meningen att Pinochetdiktaturen fortfarande hade en stark ställning.

Mörkt i den meningen att en ännu inte tillräckligt stark och sammanhållen opposition kunde visa på några realistiska alternativ till Pinochet-diktaturen. Inte ens en lösning på Argentina eller Uruguay.

Exil på kontinenten

Besöken i Argentina och Uruguay bekräftade min och Fondens uppfattning att de är de mest lämpliga exilländerna för de chilensare som ser sig tvingade att fly.

Speciellt i Uruguay står dörrarna vidöppna för chilenska flyktingar och egentligen för immigration överhuvudtaget.

I båda länderna hade jag samtal med UNHCR/ACNUR (FN:s Flyktingkommisariat).

Ett bestående intryck från resan och från mitt arbete med Latinamerika under många år är dock, att verkliga och varaktiga lösningar på livsviktiga frågor som mat, bostad, kläder, utbildning, ekonomisk och politisk frihet knappast står att finna inom ramen för nuvarande västerländska ekonomiska och politiska system. Ändå måste lösningar till på kort sikt.

ROLF BENGTSSON

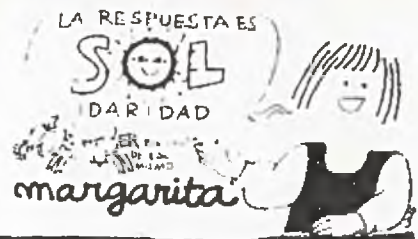
Ansökningar om stöd av olika slag enligt ovan till politiskt förföljda i Latinamerika kan riktas till:

Latinamerikanska Flyktingfonden
Olof Palmes gata 20 B, 5 tr
111 37 STOCKHOLM
telefon 08/790 59 58

Fortín

MAPOCHO

Precio
\$ 50

Ny oppositionell dagstidning

Så kom den då äntligen, den nya dagstidningen i Chile. Ja, riktigt ny är den ju inte, men när Fortín Mapocho i april övergick från veckotidning till daglig utgivning har vänstern för första gången fått ett språkrör bland Chiles dagstidningar under militärdiktaturen.

— Vi hade sedan länge tillstånd som dagstidning, men ekonomin gjorde att vi måste begränsa oss till veckotidning, förklarar chefredaktören, Felipe Pozo det något underliga förhållandet att militärjuntan nu tillåter denna dagstidning.

Men optimismen och glädjen över det nya kan inte dölja de faktiska bristerna och svårigheterna, som måste övervinnas för att säkra tidningens framtid.

— Bristen på pengar ersätts nu med fantasi och hantverk, fortsätter Felipe Pozo. Problemen gäller tidningens hela infrastruktur som dagstidning, teknik och tryck.

Känga till annonsörer

Som veckotidning hade Fortín en upplaga på 50 000 exemplar. Denna siffra vill man nu uppnå som dagstidning enbart i Santiago. Än så länge när man inte utanför huvudstaden annat än med en enklare upplaga. För att klara detta måste man finna annonsörer, vilket kan vara nog så svårt för oppositionella tidsskrifter.

— Många är rädda för att annonsera hos oss. Det har förekommit att annonsörer hotats och skrämts till att backa ur.

Och här passar Pozo på att ge en känga till de stora, många gånger statliga, företagen i Europa, som endast annonserar i den regeringstroga pressen.

Det är en ren politisk diskriminering. Företag som Shell, KLM med flera kommer ju från demokratiska länder och borde inte stödja denna regim. Ändå gör de det. Varför?

Men trots att mycket ännu fattas för att Fortín ska bli en tidning som motsvarar ambitionerna har den i alla fall fått ett positivt svar bland läsarna.

— Det visar att vi följer en korrekt linje genom att peka på de verkliga problemen i landet och ge uttryck för majoritetens ståndpunkt, menar Felipe Pozo.

Folklig journalistik

— Vi bedriver en folklig journalistik och skriver om det som intresserar, som

Foto: Johan Solander

exempelvis prishöjningarna, fortsätter han och håller upp gårdagens tidning. Den slog på första sidan upp stort med ett reportage om de allt hårdare ekonomiska villkoren för de vanliga familjerna, tvärt emot det officiella vackra talet om bättre tider.

Tidningens roll i opposition och som sanningssägare är inte smärtfri. Två gånger har den tidigare stängts av militärregimen, under åtta respektive fyra månader. Det finns inga lagar som skyddar pressen. Samtidigt finns heller inga entydiga censurlagar, vilket gör att det formellt går att hävda att pressen är fri.

— Med skydd av undantagstillstånd kan regimen stänga tidningar, eller censurera både text och bilder helt godtyckligt. Ofta har förstasidorna utsatts för ingripanden.

Självcensur

Men denna censur är inte den enda. Vetskapen om begränsningarna gör att det inom samtliga massmedia föreligger en hög grad av självcensur.

— Detta är föremål för en ständig intern kamp. Det är ett allvarligt problem som hänger samman med pressens trovärdighet, menar Felipe Pozo.

— Folk tror i mycket liten utsträckning på vad de ser eller hör i massmedia,

och det är en av de allvarliga konsekvenserna av diktaturen.

Åtalad

Som chefredaktör befinner sig Pozo ständigt i gränstrakterna mellan det accepterade och det otillåtna. Han vet vilka risker det innebär. Natten efter attentatet mot Pinochet mördades utrikesredaktören för Análisis, José Carrasco. Andra redaktörer och journalister har mordhotats.

— Jag har för närvarande fem, sex processer mot mig. Efter attentatet mot Pinochet i september blev jag tvungen att hålla mig borta från hemmet under en tid.

I juni hölls Felipe Pozo fängslad under ett par veckor för »förtal av armén» i en artikel från 1985.

I juli anklagade regimen fyra tidningar, däribland Fortín Mapocho, för att ha givit publicitet åt ett uttalande från kommunistpartiet. Tidningarna ställs inför rätta för att ha givit utrymme åt åsikter från ett parti som är förbjudet enligt 1980 års konstitution.

Inför folkomröstningen och eventuella val skärper regimen sin kontroll över massmedierna.

Fortíns första år blir tufft.

JOHAN SOLANDER

POSTTIDNING:
Chilebulletinen
Box 622
101 Stockholm

mamá:

¿qué es un preso político?
¿qué es la pena de muerte?

**salvemos
sus vidas**

MUJERES POR LA VIDA

Affisch från Chile. Kvinnoorganisationen «Mujeres por la Vida» har gjort den. Texten lyder: Mamma: Vad är en politisk fånge? Vad är dödsstraff? — Vi ska rädda deras liv.